

HEMŞİRELERİN MESLEKİ ÖRGÜTLER VE DERGİLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ*

Danışmanlar
Sebahat GÖZÜM**
Ayla ÜNSAL**

Papatya DEMİRCİ***
Şenay BİREL***
Seçil ÇAMUŞOĞLU***

ÖZET

Bu çalışma hemşirelerin bildikleri, üye ve abone oldukları, üye ve abone olmak istedikleri mesleki örgütler ve mesleki dergileri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın bir diğer amacı, hemşirelerin mesleki derneklere üye ve mesleki dergilere abone olmalarını engelleyen faktörlerle mesleki örgütler ve mesleki dergilerden beklentilerini ortaya çıkarmaktır.

Tanımlayıcı tipte olan bu araştırma kapsamına Erzurum'daki üç büyük hastanedeki 544 hemşirenin 175'i alınmıştır. Araştırmanın verileri açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan bir form aracılığıyla toplanmıştır.

Mesleki dernek ve dergilerin birçoğunun hemşireler tarafından çok iyi bilinmediği, hiçbirisinin bir derneğe üye olmadığı, ancak %82.9'unun üye olmak istediği, %2.9'unun bir dergiye abone olduğu, ancak %87.4'ünün abone olmak istediği saptanmıştır. Hemşireler tanıtım eksikliği ve kolay ulaşamamayı üyelik ve aboneliklerini engelleyen en önemli faktörler olarak belirtmişlerdir.

***Anahtar kelimeler:** Hemşirelik örgütleri, hemşirelik dergileri*

ABSTRACT

THE VIEWS OF THE NURSES ABOUT PROFESSIONAL ORGANIZATIONS AND MAGAZINES

This study is carried out with the aim of determining professional organizations and magazines, which the nurses are aware of, and their members or subscribers or wants to be members or subscribe. Another aim of the research is to put forward the expectations of nurses from professional organizations and magazines, and the factors preventing of nurses membering to organizations or subscribing to magazines.

This research in a descriptive type includes 175 of 544 nurses working in three big hospital of Erzurum. The data of the research are collected by means of a form consisting of open-close pointed questions.

It is determined that the professional organizations and magazines are not known by most of the nurses and none of them is member to any organizations. However, 82.9% of them want to be members of an organization, 2.9% of them subscribe to a magazine, and 87.4% of them want to subscribe to a magazine. Nurses notice that lack of advertising and difficulties in accessing are significant factors, which prevent membership and subscription.

***Key Words:** Nursing organizations, nursing magazines.*

GİRİŞ

Bir mesleğin gelişebilmesi için profesyonel mesleki örgütlere ve yayın organlarına gereksinimi vardır. Mesleki örgütlenmeyi sağlamak ve mesleki yayın organları oluşturmak hemşirelerin mesleğine karşı yerine getirmesi gereken en önemli sorumluluklarından (Uyer ve Abaan 1996). Son 10 yılda Türkiye'de genel ve özel amaçları olan çok sayıda hemşirelik örgütü kurulmuş (Şelimen 1998) ve aynı süreç içerisinde hemşirelik dergilerinin sayısı da artmıştır

(Gözüm 1999). Ancak, ülkemizde hemşireler arasında geniş katılımlı bir örgütlenme olmadığı ve mesleki dergiler hedef kitleye yeterince ulaşmadığı için mesleğin ve meslek üyelerinin gelişimi adına önemli bir ilerleme sağlandığı söylenemez.

Mesleki örgütlerin işlevlerini yerine getirebilmesi üye sayısına ve dolayısıyla ortam içindeki kuvvetine bağlıdır. Üyesi az olan örgütlerden mesleğe katkı sağlaması beklenemez. Çünkü, demokratik yönetim sistemlerinde çoğunluk söz sahibidir ve

*Bu çalışma I. Ulusal Hemşirelik Öğrenci Sempozyumu'nda sunulmuştur.

**Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğretim Elemanları.

***Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencileri

üye sayısı az olan mesleki örgütlerin çoğunluğu temsil ettiği düşünülemez (Lash 1986, Abay ve ark. 1985).

Ortam içindeki gücü bakımından mesleki birlikler, dernekler ve odalardan daha etkin konumdadırlar (Abay ve ark. 1985, THD 1990). Bugün birlik olmanın önemine ve gereğine inanan meslekler bu süreci tamamlamışlardır. Hemşirelik mesleğinde de Türk Hemşireler Birliği'nin kurulması yönündeki çabalar 1987 yılından itibaren SSYB'na resmen müracaat edilerek başlatılmıştır (THD 1987). Ancak yeterli üye sayısına ulaşamadığı için bu girişimden hâlâ sonuç alınmamıştır. Hemşirelik örgütleri arasında ilk ve en uzun geçmişe sahip olma özelliğine karşın Türk Hemşireler Derneği'nin bile sadece 3000 üyesi vardır (Şelimen 1998). Yedinci beş yıllık kalkınma planı destek çalışmalarında, Sağlık Bakanlığı'ndan alınan hemşire sayısının 1998 yılı için tahmini olarak 83.011 olduğu belirtilmiştir (DPT 1999). Belirtilen rakamlar üzerinden konuşulduğunda hemşireler arasında iyi bir örgütlenmenin olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak son on yılda çoğunlukla akademisyen hemşirelerin girişim ve katkılarıyla Diyabet Hemşireleri Derneği, Yoğun Bakım Hemşireleri Derneği gibi hemşirelikte uzmanlık grupları adına kurulan dernek sayılarında artış olmuştur. Ulaşılabilen yazılı bir kaynakta (Şelimen 1998) ülkemizde bugüne kadar hemşirelik alanında kurulan derneklerin sayısı 11 olarak belirtilse de Çocuk Hemşireleri Derneği, Nöroşirürji Hemşireleri Derneği Endoskopi Hemşireleri ve Teknisyenleri Derneği, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Mezunları Derneği, Florance Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Mezunları ve Mensupları Derneği, SANERC ve Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derneği ve şubeleriyle birlikte bu sayının 20'nin üzerine çıktığı bilinmektedir (Hemşirelik Kuruluşları Birliği Koordinasyon Komitesi Genel Sekreterliği).

Hemşireler arasında bilimsel bilgi paylaşımını arttırmada mesleki dergiler önemli bir yere sahiptir (Cronenwet 1995). Ülkemizde son on yılda hemşirelik dergilerinin sayısında önemli artış olmuştur. Halen yayınlanmakta olan mesleki dergilerin sayısı 12'dir (Gözüm

1999). Ancak yapılan çalışmalar (Eroğlu 1993, Ekizler 1997, Yazıcı ve Aslan 1997, Taşocak 1998, Uzun 1999) hemşirelerin hemşirelikle ilgili yayınları izleme oranının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Tüm yayın organlarında olduğu gibi bilimsel mesleki dergilerde de başarı derginin aboneliği ve okunma oranı ile ilgilidir.

Hemşirelerin hemşirelikle ilgili örgütlerden beklentileri açikoturum (THD 1987) ve paneller (İ.Ü.Hemşirelik Kuruluşları 12 Mayıs 1989, THD 1990, İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fak.Hemşirelik Md.1997) dışında sınırlı sayıda araştırmada (Abay ve ark. 1985, Oktay ve Baykal1995) ele alınmıştır. Hemşirelerin hemşirelikte yapılan yayınları izleme durumu çok sayıda araştırmada değerlendirilmiş olmasına karşın (Eroğlu 1993, Ekizler 1997, Yazıcı ve Aslan 1997, Kavaklı 1988, Taşocak 1998, Uzun 1999) hemşirelerin mesleki dergilerin daha çok okunmasına ilişkin önerilerini ve dergilere abone olmalarını engelleyen faktörleri içeren bulgulara sınırlı bir şekilde yer verilmiştir.

Bu araştırma aşağıdaki soruların yanıtlarını bulmak amacıyla planlanıp gerçekleştirilmiştir.

1-Hemşirelerin hemşirelikle ilgili olarak bildikleri, üye oldukları ve üye olmayı istedikleri dernekler hangileridir ?

2-Hemşirelerin mesleki derneklere üye olmalarını engelleyen faktörler nelerdir ?

3-Hemşirelerin mesleki derneklerden beklentileri nelerdir ?

4-Hemşirelerin derneklerin daha etkin olmasına ilişkin önerileri nelerdir ?

5-Hemşirelerin hemşirelikle ilgili olarak bildikleri, abone oldukları ve abone olmak istedikleri dergiler hangileridir ?

6-Hemşirelerin mesleki dergilere abone olmalarını engelleyen faktörler nelerdir ?

7-Hemşirelerin mesleki dergilerin daha çok okunmasına yönelik önerileri nelerdir ?

Hemşirelerin mesleki örgütlere üye ve mesleki dergilere abone olmalarını engelleyen faktörler ile bu durumun düzeltilmesine ilişkin görüşlerini ortaya çıkaracak bulguların, sorunun tanımının yapılmasına ve çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırmanın evrenini 2000 yılı Ocak ayında Erzurum'da bulunan üç büyük hastanedeki (Atatürk Üniversitesi Yakutiye ve Aziziye Araştırma Hastaneleri, Erzurum Numune Hastanesi ve SSK Hastanesi) 544 hemşire oluşturmaktadır. Araştırmanın yürütüldüğü tarihte (03-07.Ocak.2000) 08:00 – 12:00 saatleri arasında çalışan ve araştırmanın amacı açıklandıktan sonra hazırlanan soru formunu doldurmayı kabul eden 175 hemşire araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırmanın verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan soru formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan soru formu, hemşirelerin tanıtıcı özelliklerini, hemşirelikle ilgili bildiği dernek ve dergileri, üyelik ve abonelik durumlarını ve dergi ve dernekleri ilişkin görüşlerini içeren 22 sorudan oluşmuştur. Hemşirelerin dernek ve dergilere ilişkin görüşleri açık uçlu sorularla değerlendirilmiştir. Soru formu kullanılmadan önce 10 hemşireye uygulanarak daha anlaşılır olması sağlanmıştır. Araştırmada hemşirelerin yaşı ve çalışma yılı aritmetik ortalama ile değerlendirilirken diğer tüm veriler yüzdelik olarak hesaplanmıştır. Açık uçlu sorulara verilen yanıtlar içeriğine göre gruplandırılmış ve yüzdelik değerleri verilmiştir.

Veriler özel bilgisayarda, SSPS 8.0 programında değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada, hemşirelik örgütleri, bir çalışmada (Şelimen 1998) belirtilen dernek isimleriyle, hemşirelik dergileri ise başka bir çalışmadaki (Gözüm 1999) dergi isimleriyle sınırlıdır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamındaki hemşireleri tanıtıcı bulgular

Yaş ortalaması 24.2±4.2, çalışma yılı ortalaması 2.5±0.8 olan hemşirelerin % 62.9'unun bekar olduğu saptanmıştır. Lisans mezunu hemşireler % 20.6 oranında iken lise mezunu hemşireler çoğunluktadır (% 43.4). Araştırma kapsamına giren hemşirelerin % 56.6'sı Üniversite Hastanesi'nde, % 22.3'ü Numune ve % 21.1'i de SSK Hastaneleri'nde görev yapmaktadır.

Hemşirelerin mesleki örgütlere ilişkin görüşleri

Araştırma kapsamındaki hemşirelerin bildikleri, üyesi oldukları ve üye olmayı istedikleri hemşirelik derneklerinin dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur. Buna göre, hemşirelerin en fazla (% 89.7) Türk Hemşireler Derneği'ni (THD), daha sonra sırasıyla % 17.1 oranında Diyabet Hemşireleri Derneği'ni ve % 14.3 oranında da Nefroloji-Diyaliz ve Transplantasyon Hemşireleri Derneği'ni bildiği görülmektedir. THD'nin ilk kurulan dernek ve 67 yıllık bir geçmişe sahip olmasının bu sonuçta etkili olduğu düşünülmektedir. Diğer derneklerin tanınma oranının düşük olması; hem kısa bir geçmişe sahip olmaları hem de hemşireliğin özel alanlarıyla ilgili olmalarıyla açıklanabilir.

Tablo 1'in ikinci sütünü incelendiğinde, THD'ye üye olan iki hemşirenin üyelikten ayrıldığı görülmektedir. İstanbul'daki hastanelerde yapılan bir çalışmada (Oktay ve Baykal 1995) hemşirelerin %14.9'unun, 1985 yılında 7 ilde yürütülen bir çalışmada ise (Abay ve ark. 1985) hemşirelerin % 11 gibi küçük bir oranının THD'ne üye olduğunu gösteren bulgular ile bu araştırma bulgularına dayanarak hemşirelikte örgütlenme kültürünün zayıf olduğu ve zaman içerisinde çok fazla değişmediği söylenebilir.

Abay ve arkadaşları (1985) ile Oktay ve Baykal'ın (1995) çalışmalarından sonra birçok hemşirelik derneğinin kurulduğu ve hemşire sayısında artış olduğu düşünülürse bu çalışmada örgütlü hemşire sayısının daha fazla olması beklenirdi. Bununla birlikte, araştırma kapsamındaki hemşirelerin önemli bir çoğunluğunun (% 82.9) bir hemşirelik derneğine üye olmak istemeleri memnuniyet vericidir (Hemşirelik derneklerine üye olmayı isteyenlerin oranı, bu soruya cevap veren 145 hemşirenin toplam n = 175 içindeki oranına göre hesaplanmıştır.).

Tablo 1'deki bulgulara dayanarak hemşirelerin mesleki derneklere üye olmayı istemelerine rağmen bunu gerçekleştirmediklerini söylemek mümkündür. Abay ve arkadaşlarının çalışmasında da (1985) bu çalışmanın bulgularına benzer şekilde hemşirelerin önemli bir çoğunluğunun (% 77)

mesleki bir derneğe gereksinim olduğunu belirtmesine karşın küçük bir bölümünün (% 11) dernek üyeliğinin olduğunu gösteren bulguları hemşirelerin mesleki derneklere üye olmasını engelleyen faktörlerin sorgulanması gerektiğini düşündürmektedir. Bu araştırma kapsamındaki hemşirelerin mesleki derneklere üye olmalarını engelleyen faktörlere ilişkin görüşleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Hemşirelik örgütlerinden birine üye olmayı isteyen 145 hemşirenin en fazla tercih ettiği dernek % 45.5 oranıyla THD’dir. Üye olmak istenilen dernekler arasında % 9.6’lık oran ile Yoğun Bakım Hemşireleri Derneği ikinci % 8.9 oran ile Diyabet Hemşireleri Derneği ise üçüncü tercihi oluşturmuştur. Özel uzmanlık alanları olan hemşirelik derneğine üye olmak isteyen hemşirelerin az olması; bu derneklerle sadece özel olarak ilgilenenlerin ya da bu alanlarda çalışan hemşirelerin tercih

yaptıklarını düşündürmektedir. Diğer taraftan Kızılay Özel Hemşire Koleji Mezunları ve Mensupları Derneği, Marmara Üniversitesi Hemşirelik Eğitimini ve Hizmetlerini Destekleme Derneği, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hemşireleri Derneği gibi derneklerin daha lokal dernekler olduğu düşünülürse, üye olmak için tercih edilme oranlarının düşük olması beklenen bir durumdur. THD’ne üye olmak için ise, bireyin Sağlık Bakanlığı’nca onaylanmış hemşire diplomasının olması yeterli görülmektedir (Şelimen 1998). THD’nin ülkemizdeki ilk ve uzun yıllar tek hemşirelik örgütü olduğu düşünülürse; araştırma kapsamındaki hemşirelerin % 89.7’sinin bu derneği bilmesine karşın mesleki derneklere üye olmak isteyenlerin yalnızca % 45.5’inin bu THD’ne olmayı istemesi dikkate değer bir bulgudur.

Tablo 1. Hemşirelerin Hemşirelikle İlgili Olarak Bildikleri, Üye Oldukları ve Üye Olmak İstedikleri Dernekler

Hemşirelik Dernekleri	Bildikleri dernekleri*		Üye oldukları hemşirelik der.		Üye olmak istedikleri hemşirelik der.**	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Türk Hemşireler Derneği	157	89.7	2	(Üyelikten ayrılmış)	66	45.5
Diyabet Hemşireliği Derneği	30	17.1	—	—	13	8.9
Nefroloji-Diyaliz ve Transplantasyon Hemşireleri Derneği	25	14.3	—	—	10	6.8
Yoğun Bakım Hemşireleri Derneği	22	12.6	—	—	14	9.6
Onkoloji Hemşireleri Derneği	21	12.0	—	—	6	4.1
Ameliyathane Hemşireleri Derneği	18	10.3	—	—	11	7.5
Kızılay Özel Hemşire Koleji Mezunları ve Mensupları Derneği	17	9.7	—	—	5	3.4
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hemşireleri Derneği	12	6.9	—	—	4	2.7
Çocuk Cerrahisi Hemşireliği Derneği	9	5.1	—	—	9	6.2
Marmara Üniversitesi Hemşirelik Eğitimini ve Hizmetlerini Destekleme Derneği	8	4.6	—	—	5	3.4
İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Hemşireleri Derneği	6	3.4	—	—	2	1.3

* Birden fazla yanıt verilmiştir. Yüzdeler n’e göre alınmıştır.

**Yüzdeler mesleki derneklere üye olmak isteyenlere (n = 145) göre alınmıştır.

Hemşirelerin mesleki örgütlere üye olmalarını engelleyen faktörler sorgulandığında verilen yanıtlar içeriğine göre gruplandırılmış ve aşağıda verilen bulgulara (Tablo.2) ulaşılmıştır.

Tablo 2’de görüldüğü gibi hemşireler mesleki derneklerin amaçlarını ve faaliyetlerini bilmemelerini ve bir çoğunun varlığından haberdar olmamalarını üye olmalarına en önemli engel olarak göstermişlerdir. Hemşireler “Bu kadar çok hemşirelik derneği olduğunu

bilmiyordum”, “Dernek faaliyetleri hakkında yeterince bilgim yok” şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Abay ve arkadaşları (1985) çalışma bulgularına dayanarak, dernek faaliyetlerinin daha yakından tanıtılmasının aktif üye katılımını sağlamada kaçınılmaz olduğunu belirtmişlerdir. Derneklere ulaşamamak, bulunduğu ilde derneklerin şubelerinin olmaması en fazla belirtilen diğer engeldir.

Tablo 2. Hemşirelerin Mesleki Derneklere Üye Olmasını Engelleyen Faktörler

Engeller	Sayı	%*
Tanınamamak, faaliyetlerini bilmemek	67	38.3
Ulaşamamak	54	30.9
Zamanının olmaması	32	18.3
Güvensizlik	32	18.3
Kişisel nedenler (ihmkarlık vs)	28	16.0

*Birden fazla yanıt verilmiştir. Yüzdeler n’e göre (n = 175) alınmıştır.

Hemşirelerin % 18.3’ü “Meslek adına çok anlamlı çalışmalar yaptıklarına inanmıyorum”, “Bana bir yarar sağlayabileceklerine inanmıyorum”, “Derneklerimiz boş laf yapıp hiçbir soruna çözüm bulamazken derneğe üye olmanın anlamı ne ?” gibi dernek faaliyetlerine güven duymadıklarını belirten ifadeler kullanmışlardır. Hemşirelerin % 16’sı derneklere üye olmalarına engel olarak ihmkarlık, ilgisizlik gibi kendisinden kaynaklanan nedenler belirtmişlerdir. Oktay ve Baykal’ın (1995) çalışmasında da hemşireler THD’ye üye olmamalarına gerekçe olarak benzer yanıtlar vermişlerdir.

Mesleki derneklerin kendilerini yeterince tanıtamadığı, hemşirelerin ise mesleki derneklere üye olmanın derneklerin gücünü ve o oranda etkinliğini artırdığını bilmedikleri anlaşılmaktadır. Mesleki derneklerin faaliyetlerinin daha yakından bilinmesi ve derneklere ulaşabilme ve iletişime geçebilme olanakları sağlandığında, araştırma kapsamındaki hemşirelerin en azından % 69.1’inin (n = 121) mesleki bir derneğe

üyeliğinin sağlanabileceği söylenebilir (Tablo.2).

Hemşirelerin mesleki örgütlerden beklentilerine ilişkin dağılım Tablo 3’te gösterilmiştir. Buna göre hemşirelerin en fazla yasal haklarının korunmasına yönelik beklentilerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Birinci grupta çoğunlukla “Mesleki haklarımızı savunmasını bekleriz” şeklinde ifadeler yer almıştır.

“Hemşirelerin sorunlarıyla yakından ilgilenmeler”, “Hemşirelerin sorunlarına çözüm üretmeler” gibi ifadeler ikinci grupta toplanmıştır.

“Toplantılar düzenleyerek öncelikle derneklerin görevleri anlatılmalı”, “Yeni bilgiler ve gelişmeler bize ulaştırılmalı”, “Meslektaşları arasında iletişimi artırıcı faaliyetlerde bulunmalı” gibi ifadeler üçüncü grupta; “Mesleğe zarar verenler ihraç edilmeli”, “Hemşireliğin toplumdaki imajını düzeltmeli” gibi ifadeler ise dördüncü grupta toplanmıştır.

Tablo 3. Hemşirelerin Mesleki Örgütlerden Beklentileri

Beklentiler	Sayı	%
Hemşirelerin haklarının korunması	65	37.14
Hemşirelerin mesleki sorunlarıyla ilgilenilmesi	59	33.71
Bilimsel faaliyetler düzenlenmesi, mesleki iletişimin artırılması	38	21.7
Mesleğin saygınlığını artırıcı girişimlerde bulunulması	26	14.9

* Birden fazla yanıt verilmiştir. Yüzdeler n'e (175) göre alınmıştır.

Ülkemizdeki mesleki örgütlerin tüzükleri incelendiğinde (Şelimen 1998) hemşirelerin herhangi bir alana özel olmayan bu genel beklentilerinin bir çoğunun THD'nin amaç ve işlevleri arasında yer aldığı anlaşılmaktadır. Abay ve arkadaşları (1985) ile Oktay ve Baykal'ın (1995) çalışmalarında da hemşirelerin THD'den, kendilerine ve mesleğe yönelik beklenti içinde oldukları belirtilmiştir.

"Mesleki örgütlerin daha etkin olabilmesi için neler yapılmalıdır?" sorusuna alınan yanıtların bir çoğu benzerdi ve ağırlıklı olarak iki mesaj içeriyordu.

1. *Tanıtım:* Toplantı, konferans, panel, kongreler düzenlenerek derneklerin amaçları, işlevleri ve hemşirelere sağlayacağı yararlar anlatılmalı.
2. *Ulaşım:* Derneklerin her ilde şubeleri, her hastanede temsilcileri olmalı.

Abay ve arkadaşlarının çalışmasında da (1985) benzer önerilerin varlığından söz edilmiştir. Araştırma kapsamındaki hemşirelerin çok azı (15 kişi) derneklerin etkin olabilmesi için "üye sayısı artırılmalıdır" diyerek, bir anlamda kendilerine yönelik öneri getirmişlerdir.

Genç ve çalışma deneyimi az olan, araştırma kapsamındaki hemşirelerin etkin bir örgütlenme için kendilerinin de sorumluluk alması gerektiğini bilmeleri yönünde bilgilendirilmeye gereksinimleri vardır.

Hemşirelerin mesleki dergilere ilişkin görüşleri

Araştırma kapsamındaki hemşirelerin en fazla (% 75.5) Türk Hemşireler Dergisini ve daha sonra sırasıyla Hemşirelik Bülteni'ni (%

26.3) bildiği anlaşılmaktadır. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi % 16.4 ile üçüncü sırada bilinen hemşirelik dergisidir (Tablo.4).

Yapılan diğer araştırmalarda da (Yazıcı ve Aslan 1997, Eroğlu 1993) hemşirelerin en fazla takip ettikleri dergilerin Türk Hemşireler Dergisi ve Hemşirelik Bülteni olduğu belirtilmiştir. Türk Hemşireler Dergisi'nin 1950, Hemşirelik Bülteni'nin ise 1981 yılından bu yana yayınlanan hemşirelikteki ilk iki dergi olma özelliğinin (Gözüm 1999), ve Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisinin araştırmanın yürütüldüğü bölgede yayınlanmasının bu dergilerin bilinmesinde etken olduğunu düşündürmektedir.

Araştırma kapsamındaki hemşirelerden yalnızca beşi (% 2.9) bir hemşirelik dergisine abonedir. Yapılan diğer çalışmalarda da (Yazıcı ve Aslan 1997, Ekizler 1997, Kavaklı 1988, Taşocak 1998) hemşirelerin süreli yayınları düzenli takip etme oranlarının oldukça düşük olduğu belirtilmiştir.

Araştırma kapsamındaki hemşirelerin büyük çoğunluğu (% 97.1) herhangi bir mesleki dergiye abone değilse bile, abone olmayı istemektedir. Herhangi bir mesleki dergiye abone olmak isteyen 153 hemşirenin toplam içindeki oranı % 87.4'tür. Bir hemşirelik dergisine abone olmak isteyen hemşirelerin ilk tercihi Türk Hemşireler Dergisi (% 33.3) ve daha sonra sırasıyla Hemşirelik Araştırma Dergisi (% 15.0), Hemşirelik Bülteni (% 13.7) ve Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi'dir (% 10.5) (Tablo 4).

Tablo 4. Hemşirelerin Hemşirelikle İlgili Olarak Bildikleri, Abone Oldukları ve Abone Olmayı İstedikleri Dergiler

Hemşirelik Dergileri	Bildikleri hemşirelik dergileri*		Abone oldukları hemşirelik dergileri		Abone olmayı istedikleri hemşirelik dergileri**	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Türk Hemşireler Dergisi	132	75.5	4	2.32	51	33.3
Hemşirelik Bülteni	46	26.3	—	—	21	13.7
Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi	29	16.4	—	—	16	10.5
Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi	26	14.9	—	—	8	5.2
Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi	20	11.4	—	—	3	2.0
Yoğun Bakım	20	11.4	1	0.6	14	9.2
Hemşirelik Forumu	20	11.4	—	—	9	5.9
Hemşirelikte Araştırma Dergisi	20	11.4	—	—	23	15.0
Marmara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi	11	6.3	—	—	3	1.9
Şişli Etfal Hastanesi Hemşirelik Dergisi	9	5.1	—	—	3	2.0
Cumhuriyet Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi	6	3.4	—	—	—	—
Çınar	6	3.4	—	—	2	1.3

*Birden fazla yanıt verilmiştir. Yüzdeler n'e göre alınmıştır.

**Yüzdeler mesleki dergilere abone olmak isteyenlere (n = 153) göre alınmıştır.

Hemşirelik Araştırma Dergisinin araştırmanın yürütüldüğü tarihte yayınlanmış tek sayısı olmasına karşın abone olmayı isteme oranının diğer birçok dergiden fazla olması dikkati çekmiştir. Araştırmanın yürütüldüğü tarihte yayınlanmış iki sayısı bulunmasına karşın hemşirelerin Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisine abone olmak istemeleri ise bu derginin hemşirelerin görev yaptıkları ilde yayınlanıyor olmasından kaynaklanabilir. Ancak bu dergiye abone olmak isteyenlerin daha fazla olması beklenirdi.

Araştırma sorularından biri olan, "Hemşirelerin mesleki dergilere abone

olmalarını engelleyen faktörler nelerdir?" sorusuna alınan yanıtların dağılımı Tablo 5'te gösterilmiştir.

Hemşirelerin "Bu dergilerin çoğunun adını bile yeni duyuyorum", "Bu dergiler ne zamandan beri yayınlanıyor?" gibi ifadeleri yayınlanmakta olan dergilerin birçoğundan yeterince haberdar olmadıklarını göstermektedir. Bu sonuç, Tablo 4'deki, Türk Hemşireler Dergisi dışındaki dergilerin hemşireler tarafından çok fazla bilinmediğini gösteren bulgularımızla uyumludur.

Tablo 5. Hemşirelerin Mesleki Dergilere Abone Olmalarını Engelleyen Faktörlere İlişkin Görüşleri

Engelleyen Faktörler	Sayı	%*
Tanınamak – Bilmemek	87	55.1
Yayınlara ulaşamamak	64	40.5
Kişisel nedenler (ihmkarlık vs)	63	39.9
Ekonomik nedenler	17	10.8

* Birden fazla yanıt verilmiştir.

Yüzdeler bir mesleki dergiye abone olmak isteyenlere göre (n = 158) alınmıştır.

Mesleki dergilere kolayca ulaşamamak ya da kendilerine ulaştırılmaması, hemşirelerin % 40.5'i tarafından engel olarak algılanmaktadır. Araştırma kapsamındaki hemşirelerin çalıştıkları hastanelerin kütüphaneleri incelendiğinde hemşirelerin bu konuda haklı oldukları anlaşılmıştır. Çünkü, kütüphanelerde THD'nin birkaç eski sayısının dışında herhangi bir hemşirelik dergisi bulunmamakta, Yoğun Bakım Dergisi ise yalnızca ilgili birimlere gelmekteydi. Hemşirelerin % 39.9'u kendilerini ihmkar bulmuş ve abonelik ile uğraşacak zamanları olmadığı için bir anlamda kendilerini sorumlu tutmuşlardır. Ekonomik nedenler hemşireler tarafından daha az oranda engel olarak tanımlanmıştır. Bulgularımız, ülkemizdeki benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir (Ekizler 1997, Taşocak 1998, Uzun 1999). Cronenwet (1995) yapılan araştırma sonuçlarının uygulamaya yansıtılabilmesi için öncelikle hemşirelerin mesleki yayınlardan haberdar olmaları gerektiğini belirtmiştir.

Bilimsel mesleki dergiler hemşirelerin ilgisini çekecek şekilde hazırlanırsa büyük olasılıkla daha çok okunacaktır. Araştırma kapsamındaki hemşirelerin mesleki dergilerin daha çok okunmasına yönelik önerileri Tablo 6'da sunulmuştur.

Araştırma kapsamındaki hemşireler içeriğini bildikleri, kolay ulaşabilecekleri, mesleki gelişmelere ve ilgisini çeken konulara yer veren, kısa ve kolay anlaşılabilen, renkli, magazin içerikli ve ekonomik olan dergilerin okunma oranını arttıracaklarını belirtmişlerdir (Tablo 6). "Yazıların içeriği ilgimi çekmeli" grubunda toplanan yanıtların birçoğunun "Hemşirelerin görev-yetki ve sorumluluklarına ve sorunlarına ilişkin yazılar olmalı" gibi olması, hemşirelerin çalışma yaşamında bu yönde sorunlar yaşadığını düşündürmektedir. Öğrenimi esnasında bu yöndeki bilgilere ulaşmış olması gereken hemşirelerin dergilerde böyle bilgilerin bulunmasını istemesi bu konudaki bilgi gereksinimlerinin devam ettiğini düşündürmektedir.

Tablo 6. Hemşirelerin Mesleki Dergilerin Daha Çok Okunmasına Yönelik Önerileri

Öneriler	Sayı	%*
Tanıtım yapılmalı	73	41.7
Kolay ulaşılabilir olmalı	73	41.7
Mesleki gelişmelere yer vermeli	69	39.4
Yazıların içeriği ilgimi çekmeli	61	34.9
Dili anlaşılır olmalı	50	28.6
Renkli ve magazin içerikli olmalı	46	26.3
Ekonomik olmalı	45	25.7

* Birden fazla yanıt verilmiştir. Yüzdeler n'e (n = 175) göre alınmıştır.

Sürelî yayınları izleme oranı oldukça düşük bulunan hemşirelerin okuma oranını arttırmak için, belirtilen önerilerin, ilgili kişiler tarafından dikkate alınmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada;

- Hemşirelikle ilgili dernek ve dergilerin bir çoğunun hemşireler tarafından çok iyi bilinmediği,
- Hemşirelerin herhangi bir derneğe üye olmadığı, yalnızca % 2.9'unun bir dergiye aboneliğinin olduğu,
- Ancak, % 82.9'unun mesleki bir derneğe üye, % 87.4'ünün ise mesleki bir dergiye abone olmak istediği,
- Tanıtım eksikliği ve kolay ulaşılamamanın derneklere üyeliği, dergilere aboneliği engelleyen en önemli faktörler olduğu,
- Hemşirelerin derneklerden haklarını savunma ve sorunlarıyla ilgilenme beklentisi içinde olduğu,
- Dergilerin daha çok okunması için tanıtım ve ulaşılabilir olmalarının yanı sıra,

hemşirelerin ilgisini çeken konuları kısa ve anlaşılır bir dille yazmalarını istediği sonucuna varılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda,

- İstemenin eyleme geçmede güdüleyici olduğu düşüncesinden hareketle, mesleki örgütlenme ve okuma kültürünü arttırmak için, hemşirelerin beklentilerinin ve önerilerinin dikkate alınması ve bu doğrultuda kolaylıklar sağlanması,
- Ayrıca, etkin bir örgütlenme ve bilimsel temelli hemşirelik uygulamalarının çok sayıda ve etkin katılımlı üye ve okuyucu ile sağlanabileceği bilincinin öğrencilik yıllarından kazandırılması için çaba sarfedilmesi,
- Hedef üye ve hedef okuyucu kitlesini belirlemede daha yararlı olacağı düşüncesiyle mesleki dernek ve dergilerin her birine yönelik öneri ve beklentileri daha net ortaya koyabilmek için, bundan sonra yapılacak araştırmalarda bir dernek ya da bir dergiye ilişkin beklentilerin özel olarak ele alınması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Abay F. ve ark.** (1985). Hemşirelerin Türk Hemşireler Derneği'ne ilişkin görüşlerinin incelenmesi, Türk Hemşireler Dergisi, 35 (2), 19-25.
- Cronenwet LR** (1993). Effective methods for disseminating research findings to nurses in practice, Nurs Clin North Am, 30 (3), 429-438.3.
- Ekizler H. ve ark.** (1997) Klinisyen hemşirelerin bilimsel etkinliklere katılımları ve yayınları izleme durumlarının değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 4 (1), 9-15.
- Eroğlu K. ve ark.** (1993) Klinikte çalışan hemşirelerin hemşirelikte yapılan araştırmalara ilişkin görüşleri, III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Kitabı, İstanbul, 257-265.
- Gözüm S** (1999). Bilimsel mesleki dergilerin önemi ve 2000'e girerken Türkiye'deki hemşirelik dergileri, VII. Ulusal Hemşirelik Kongre Kitabı, Erzurum.
- Kavaklı A** (1988) Değişik kurumlarda çalışan hemşirelerin sosyal konumu kültürel ve mesleki gelişimlerini etkileyen faktörler, II. Ulusal

- Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Kitabı, İstanbul, 145-153.
- Lash AA** (1986). Meslek derneklerinin teorik işlevleri, Türk Hemşireler Dergisi, 36 (1), 9-14.
- Oktay S, Baykal Ü** (1995). Sağlık personelinin örgütlenme faaliyetlerine katılımının değerlendirilmesi, Hemşirelik Bülteni, IX (36), 1-10
- Selimen D** (1998). 2000 yılına doğru Türkiye'deki hemşirelik örgütleri, Hemşirelik Forumu, 1 (2), 102-105.
- Taşocak G** (1998). Bir hemşirelik dergisinin uygulama alanına yansımaları, VI. Ulusal Hemşirelik Kongre Kitabı, Ankara, 277-280.
- Uyer G, Abaan S** (1996). Sağlıklı ve hasta insanın hizmetinde hemşirelik, Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi El Kitabı, Ed. Gülten Uyar, Birlik Ofset, İstanbul, 1-12.
- Uzun Ö** (1999). Hemşirelerin hemşirelikte yapılan araştırma sonuçlarını kullanma engellerine ilişkin görüşleri. VII. Ulusal Hemşirelik Kongre Kitabı, Erzurum.

Yazıcı S, Aslan FE (1997). Bakım kalitesinde başarı anahtarı, Kaizen: Hemşireler mesleki araştırmalar yapıyorlar mı ? Sonuçlarını kullanıyorlar mı ? ve Bilimsel toplantılara katılıyorlar mı ?, V. Ulusal Hemşirelik Kongre Kitabı, İzmir, 62-70.

.....Mesleki Örgütler ve Örgütlenme Biçimleri 1990, Panel, Türk Hemşireler Dergisi, 39 (1), 44.

.....Meslektaşların Türk Hemşireler Derneği'nden Beklentileri 1987, Açıkoturum, Türk Hemşireler Dergisi, 37 (2), 12-14.

.....VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) 1999 Yılı Programı Destek Çalışmaları, Devlet Planlama Teşkilatı Yayın ve Basın Şube Müdürlüğü, Ankara, 195.